

textual, textual and hypertextual levels. The controversy over the definition of the term “mythopoeitics” is still ongoing, although its current definitions. The base of the term “mythopoeitics” is the key concept of “myth”. Using myth the writer adapts it to his or her own purposes, therefore, the main functions of myth are permanent: 1) culturological, which means the evidence of a symbol in the text that gives philosophical sense to the whole work; 2) epistemological is explained by humanity’s eternal endeavor to gain an understanding of the world; 3) social helps to produce a certain attitude to the

УДК 821.161.2-31.09”19”

outside world; 4) the imaginative explains the orientation of mankind to the wonder, because literature through inspiration brings man closer to the hidden meaning of being, to the knowledge of the Absolute. Myth is historically the first form of worldview that models the individual and social reality of being human in connection with the sacred, transcendent, mythopoeitic, so realizes the sacred picture of the world. Myth-making continues in art and can take the form of individual creative mythology.

Стаття надійшла до редакції 5.01.2020.

ЛАПУШКІНА Наталія ВИХОР Віктор

ДОЛЯ ЖІНКИ В РАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ (ЗА РОМАНАМИ О. СЛОНЬОВСЬКОЇ)

Статтю присвячено дослідженню місця жінки в соціалістичному суспільстві на прикладі героїнь з художнього твору; розглянуто дію державного ідеологічного апарату примусу на жінку, психологічні причини та наслідки підкорення особистості системі диктатури на рівні сім’ї, соціуму, держави. З’ясовано, що радянські жінки (героїні романів) переважно жили за нав’язаними соціально схвальними рольовими моделями. Життя ж тих, хто чинив опір, відзначалося трагічністю.

Ключові слова: жіноча проза; гендерна проблематика; образ; радянська жінка; соціум.

Вступ. Дослідження гендерної проблематики, виділення нового типу особистості жінки в жіночій прозі на сьогодні залишаються актуальними в наукових колах. Адже з появою нових резонансних творів гендерні питання набувають нових граней і потребують певних уточнень. Для презентації проблеми найбільш показовими вважаємо романи О. Слоньовської «Дівчинка на кулі» та «Упольоване покоління», які насичені яскравими долями героїнь за радянських часів та фактично до наших днів. Книги об’єднано не лише долею головної героїні, а й глобальною наскрізною темою протистояння людини диявольському механізму тоталітарної системи.

Аналіз досліджень і публікацій. За творами, які взято для аналізу, маємо поодинокі статті та декілька рецензій загального характеру: Н. Андрійчука, Л. Овдійчук, В. Бодак, Т. Бутурлим, А. Гурдуза, Т. Качак, Н. Мафтин та інших. Проблема зображення долі жінки в радянському суспільстві у віднайденних розвідках не порушувалася. Загалом найрізноманітнішим питанням аналізу сучасної жіночої прози присвячено чисельні наукові статті, монографії, низка дисертаційних робіт. Серед найбільш відомих праці С. Павличко, Т. Гундорової, Н. Зборовської, В.Агеєвої, Т. Ткаченко, О. Пастушенко, О. Мірошніченко та ін.

Для посилення об’єктивності та обґрунтованості наших спостережень спираємося також на історичні дослідження С. Смольницької, яка на основі архівних документів порівнює офіційний образ, сформований пропагандою, з реальною практикою життя жінки в 1945-1965 роках.

Постановка проблеми. У запропонованій статті зроблено спробу з’ясувати місце жінки в соціалістичному суспільстві на прикладі низки жіночих образів з романів О. Слоньовської, розглянуто психологічні причини підкорення жінки системі диктатури на рівні сім’ї, соціуму, держави.

В обох романах Ольга Слоньовська подала цілу галерею найрізноманітніших жіночих образів, переважно з трагічною долею. У романі «Дівчинка на кулі» найбільш яскраво виписані образи головної героїні Ольги, її матері Ядвіги, тьоті Дозі, деяких учителів (Урюк, Стара Карга), подруги Катрусі. У романі в двох книгах «Упольоване покоління» образ Ольги Понятовської знаходить своє подальше розкриття, акцент робиться на зображенні героїні у статусі матері, дружини, вчителя і творчої особистості. Цікавими є долі Параски Ластовенко, Люби Заливайко, Лади Чморик. Більшість образів є епізодичними, вони випадково виринають зі спогадів головної героїні, але всі вони є важливими, адже дають читачу уявлення про реалії

радянської системи й місце жінки в соціалістичному світі; доповнюють та ілюструють спогади та роздуми героїні над власним життям. Тож романи сповнені глибокими переживаннями, адже долю кожної жінки, про яку згадує, героїня наче пропускає через власну душу, співпереживаючи, підтримуючи чи засуджуючи. Кожна жіноча історія розгортається в жіночу долю, а через долі, сповнені драматизму, авторка передає різні вияви болю (від туги до відчаю) жіночої душі.

Рольові моделі, нав'язані системою диктатури.

Дії в романі «Дівчинка на кулі» відбуваються в селі та кількох містах Західної України в 60-70-х роках ХХ століття. В «Упольованому поколінні» і часові (до подій 2014 року), і просторові рамки значно розширено. Крім того хронологічно жіночі долі представлено значно ширше, адже це спогади не лише самої героїні, а й старших за неї знайомих та родичів. Низку образів (у тому числі образ головної героїні) представлено в розвитку – від дитинства і до вже дорослого життя, чим письменниця доводить примхливість та непрограмованість долі. Принаймні авторка накреслює, як склалася врешті решт доля тих жінок, які відіграли важливу роль у становленні головної героїні Ольги Понятовської.

Як стверджує М. Смольницька «радянська історіографія, що представляє проблематику жіночої історії, насамперед віддзеркалює офіційне замовлення держави і партії на формування ідеальної жінки у свідомості громадян» (Смольницька, 2012, с. 162). Влада нав'язувала жінці певні «соціально схвальні рольові моделі, образ думок, ставлення до дійсності» (Слоньовська, 2012, с. 163). Це ми простежуємо й у спогадах героїні з роману «Дівчинка на кулі» О. Слоньовської про шкільне виховання: «дівчата червоніли при одному тільки слові «покрітка» й уникали біля дошки його вимовляти, а хлопці ... помітно нітилися, коли розповідали про моральне падіння Шевченкових безталаних героїнь. Така була цнотлива доба, такі закомплексовані покоління» (Слоньовська, 2012, с. 195). Чітко простежується у творі й підкреслення ролі соціалістичного змагання у виконанні завдань післявоєнного п'ятирічного плану, ставлення інтересів колективного господарства вище за власні. У селі, де зростала Ольга (так само, як і по всій Україні), жінки мали відпрацювати трудовні. «За трудовні восени давали гнилу капусту, кукурудзу в качанах, зіпріле зерно, а не гроші! Та й за ті дві копійки – а саме така була вартість трудовня! – деколи доводилося працювати цілий тиждень» (Слоньовська, 2012, с. 128). Тож деякі жінки, незважаючи на погрози, різними способами намагались уникати роботи в колгоспі, як от знахарка Текля, Людвиг Дідичка та й матір героїні. Це можна пояснити тим, що радянська влада на Західні землі прийшла пізніше, ніж на інші території України, тому жінки тут більш активні в боротьбі за власні

права, радикальні в діях, національно спрямовані. Проте радянська влада все більше придушувала такі прояви, усіма силами насаджувала свої закони, суворо карала (так, бабуся головної героїні була засудженою, засланою до Сибіру). Крім офіційно дозволених методів залучення селян до роботи в колгоспі (лекційна пропаганда, залучення жінок до агітаційної роботи, внесення господарських робіт у плани шкіл та інших навчальних закладів), місцевим керівництвом застосовувались і незаконні методи (погрози, насилля, приховування документів та ін.). Так було зруйновано долю матері Катрусі, яка, вступивши до медичного інституту, була одразу ж відрахована, адже ще на колективних зборах у школі під тиском секретаря райкому комсомолу підписала документ про згоду працювати в колгоспі.

Окремо варто говорити про права радянських жінок. Як свідчать історичні джерела, в УРСР юридично жінка отримала повну рівноправність, проте насправді «офіційна ідеологія рівноправності маскувала фактичну дискримінацію жінок у всіх сферах життя» (Смольницька, 2012, с. 164). Наприклад, досить часто селянки-колгоспниці не могли отримати паспорт для того, щоб виїхати на навчання в місто. Факт зловживання службовим становищем спостерігаємо й у творі О. Слоньовської «Дівчинка на кулі», коли голова сільради пропонує Ользі самій заробити собі на паспорт, прийшовши до нього ввечері, з батьків за документи вимагає 50 карбованців. Згадує героїня й про примусові роботи студентів, на які відправляли на ціле літо, коли молодих дівчат бригадир примусив лопатами зсипати міндобрива без будь-яких засобів захисту для шкіри та органів дихання. «Ми ж були раб-силою, й тому нас експлуатували нещадно» (Слоньовська, 2012, с. 259).

Щодо образу жінки в родинному житті в період Радянської України, то дослідники відзначають «гендерну асиметрію». Адже статус чоловіка в родині залишався незмінним, а жінка переймала на себе частину маскулітних функцій, оскільки мала працювати, залишаючи за собою материнство. Одна з героїнь роману «Упольоване покоління» розповідає, що в одній родині з їхнього села всі восьмеро дітей виростили «туманами вісімнадцятими», бо «поки їхня мама-ланкова з іншими бабинями-рабинями колгоспні лани обробляє до розпуки, свекруха немовлят часом з маківок поїла» (Слоньовська, 2017, с. 61). Тут більш зрозуміло стає поведінка жінок села, у тому числі матері головної героїні, для яких нова вагітність ставала катастрофою. Деякі наважувалися на переривання вагітності в домашніх умовах, що часто мало трагічні наслідки (історія селянки Оксани).

«Зате моя мама, перелякана такими страшними й несподіваними наслідками утробного дітовбивства, народжувала нас стільки, скільки Бог давав. Правда, вже після того, як з'явився Андрій, щоразу в перші місяці маминої вагітності в хаті починалися такі сварки з татом, що він мало не тікав із дому» (Слоньовська, 2012, с. 96). Авторка зображує цілу низку найрізноманітніших трагічних історій жінок, які в реальності не в змозі були захистити себе за законами радянського суспільства (згвалтована сином міліціонера Лялька, яка закінчила врешті-решт життя самогубством, «психічна» з села героїні, Маланка, Катруся та її матір, вчителька Світлана Яківна, одногрупниця Поліна).

Одночасно досить жорстко будувався «моральний образ» радянської жінки. «Радянське законодавство про сім'ю і шлюб рішуче виступає проти легковажного відношення до шлюбу, до сім'ї, до виховання дітей. Розпуста і невпорядкованість у взаємовідносинах статей несумісна з нормами комуністичної моралі» (Смольницька, 2011, с. 90). Тут варто згадати образ вчительки Світлани Яківни, яку через її позашлюбну вагітність заступник директора з виховної роботи Урюк не залишала в спокої доти, доки та не розписалася з батьком дитини, щоб через кілька місяців розлучитися. Авторка з цього приводу іронізує: «її зусиллями мораль «молодих будівників комунізму» була порятована – аж двома печатками у паспорті нашої вчительки російської мови й літератури» (Слоньовська, 2012, с. 153).

Отже, гендерні стереотипи, пов'язані з материнством, сім'єю, шлюбом, взаєминами між членами родини, підлягають переосмисленню, набувають певних змін. Це посилюється ще й відсутністю якогось статевого виховання в школах, нехтуванням моральними законами, застосуванням насилля до дітей. Розмірковуючи над власною долею, героїня доходить висновку, що «в СРСР не було не тільки сексу, але й статей: була тільки «єдина спільність – радянський народ» (Слоньовська, 2012, с. 94). «Поклавши на жінок роль репродуктивної сили і трудового ресурсу, радянська влада фактично здійснила дееротизацію жінок, перетворивши їх на більш вигідний для себе прошарок населення. Радянські жінки не тільки були витривалішими і відповідальнішими за чоловіків, але ще й могли відтворювати нових членів суспільства, яких держава виховувала за своїми ідеологічними штампами» (Фахтуддінова, 2015, с. 111). Проте

варто зауважити, що в реальності закони радянського суспільства, хоч і мали вагомий вплив на жінку, проте досить своєрідно сплїталися з традиціями народу, закоріненими у свідомості людей, особливо жінок-селянок. Тому усі образи, представлені в романі, важко назвати типовими для того часу. Традиційні устої жіночого світу було зломлено, а нові ще не було вироблено.

Типологія жіночих образів. Відповідно до структури образу, поведінки героїнь, тенденцій текстотворення в романах О. Слоньовської можна виділити кілька типів жіночих образів: «пасивна» жінка (жінка-жертва), мати, жінка-аристократка духом, жінка, що живе за законами свого часу, жінка-романтик, «нова жінка» (жінка-борець). Л. Таран визначає новий тип героїні жіночої прози як «універсальну гуманітарну особистість». Така «особистість «вбирає» в себе скарби людської культури, вона відкрита до діалогу з нею і водночас сама творить нові культурні цінності, прагнучи реалізувати себе в якомога ширшій сфері художньої та інтелектуальної діяльності» (Таран, 2011, с. 23).

Цікавим видається образ головної героїні – нетиповий для свого часу образ сильної жінки, становлення якої від дитинства до зрілості представлено на сторінках романів. Ольга Понятовська є типом «нової жінки», адже шукає самореалізації (у тому числі творчої), намагається ламати стереотипи, озвучувати, реалізовувати свої бажання, веде активну боротьбу за власні права. «Внутрішня дисгармонія, роздвоєння, самотність – психологічні стани, які характеризують такий тип жінки і показані авторкою ніби зсередини», за допомогою різних прийомів (внутрішнього мовлення, зображення потоку думок персонажа, портретної деталізації через самохарактеристики тощо)» (Качак, 2006). Ольга – неординарна особистість, наділена гострим критичним розумом. Для неї характерне інтенсивне внутрішнє життя, напружений пошук відповідей на наболілі питання, загострене почуття справедливості, філософічність мислення, здатність до «пряmostояння» (Філоненко, 2006, с. 37), безапеляційна людська гідність. Цей образ виділяється серед інших образів роману не лише тому, що є центральним. Героїня насправді руйнує усі стереотипи свого часу, тому по праву може вважатися «новою жінкою». Духовна сила героїні розкривається через конфлікт характерів – протиставляються жіночі ролі в патріархальному світі – «бунтарська» і «традиційна». Ольга усвідомлює, що не хоче бути серед «упольованого покоління», не

може рятуватися пристосуванством, коли, навіть аналізуючи твір, ерудована людина без цитат з Енгельса, Маркса й Леніна «не здатна мати ні власної позиції, ні розуму, ні вміння зіставляти різні події, ні права самостійно робити логічні висновки» (Слоньовська, 2017, с. 218). Проте «жити серед приручених» їй таки доведеться навчитися.

Образ жінки-матері в романі «Дівчинка на кулі» теж є нетиповим для української літератури. В образі матері Ольги домінує тенденція до відтворення згубного впливу власницького материнського інстинкту на долю дітей. Материнство настільки оспіване в нашій культурі, що людському розуму важко змиритися з амбівалентністю цього явища. На думку К. Юнга, архетип матері схильний до непримітного ковзання від позитивного полюса до негативного: «Турботлива – заколисуюча – обволікаюча – задушлива – пожирає». Девіантне материнство у творі виявляється передусім у поділі дітей за ступенем любові до них, в емоційному відкиданні дитини, що виражено в таких формах, як авторитаризм, гіперопіка, фізичне й психічне насильство. Пояснення такої поведінки матері, на думку психологів, закорінене в стосунках з її власною матір'ю. У розмові з бабусею Ольга дізнається про те, що її матір не була позбавлена любові в дитинстві, а навпаки, бабуся все життя присвятила власній донці. Тож припускаємо, що таку поведінку матері Ольги можна пояснити особливостями характеру (несприйняття бунту доньки), гіперопікою власної матері (що теж є формою девіантного материнства) та певними соціальними факторами, а саме: перекидання роліової структури сім'ї (як зазначалося вище) у радянському суспільстві, важкі умови життя сільської жінки.

Крім матері головної героїні, у романі «Дівчинка на кулі» представлено ще ряд образів жінок-матерів. Більшість із них теж є до певної міри девіантними: Катрусина матір-п'яниця, матір Міська, яка ні на крок не відпускає сина (гіперопіка), Ірина Володимирівна (Стара Карга), яка впевнено виправдовує сина-гвалтівника, матір Вовочки (цей образ постає з оповіді Улити Сергіївни), яка залишає сина на виховання дідуся і бабусі та врешті власна свекруха головної героїні. Так, матір Міська через важку вагітність, зраду чоловіка, складну хворобу занадто опікується єдиним сином, що законмірно веде до згубних наслідків у формування його особистості. Тут любов перетворюється на

володіння. «А в Міська – надто любляча самотня мама. І вочевидячки не буде мати права отой Місько на особисте життя – ні в підлітковому віці, ні в юнацькому, ані навіть на старість» (Слоньовська, 2012, с. 46).

У романі «Упольоване покоління» уже показано й головну героїню як матір. Тут можна простерігати відбиття в художньому тексті душевних та фізичних терзань тих жінок, які все ж намагалися гідно виховувати власних дітей, а не лише бути репродуктивною силою.

Цікавими є жіночі образи, які можна віднести до типу «жінки, яка живе за законами свого часу». Це жінки, які вміють пристосовуватися до обставин, інколи цураючись моральних принципів (однокласниці Вірка-Шкірка, Данута, однокласниці Енгельсина (Танька-Кулеметниця), Проня Прокопівна, Лада Чморик, вчительки Ірина Володимирівна, Урюк). Такою є історія колишньої однокласниці головної героїні Вірки-Шкірки, яка після навчання в Інституті нафти й газу працює касиром та прибирає туалети, бо «зарплата значно вища від тієї, що дає диплом інженера. А гроші, як відомо, не пахнуть!» (Слоньовська, 2012, с. 236). Такі жінки користуються вигідними для них життєвими ситуаціями, вміло використовують інших людей, ладні навіть «йти по трупах» заради вигоди. Так, Лада Чморик, підробивши довідки про вагітність і хворобу, підступно забрала місце у школі за розподілом у своєї однокласниці, зруйнувала їй життя.

Тип жінки-аристократки духом у романі, на нашу думку, втілено в образі бабусі Вовочки Анищука Улити Сергіївни. Історію власного життя (усієї її родини) вона розповідає сама. Її розповідь сповнена якогось природного непоказного аристократизму, розважливості, сили духу, розуміння, віри в добро. Важкі події, які випали на долю цієї жінки (війна, розлука з коханим, турбота про онука та чоловіка-партійного діяча, його самогубство) вражають. Проте навіть у найскладніші моменти свого життя ця жінка думає не про себе.

Найчисельнішим у романі є такий тип образів, як «пасивна жінка», який переважно можна дорівняти до образу жінки-жертви. Це й жінки, зломлені системою (вчителька Марія Степанівна), й пригнічені, ображені долею, чоловіками, оточенням (Маланка, Поліна, Катруся, Марійка-Місячка, студентка Марійка, Паша Ластовенко, бабуся героїні та інші сільські жінки, яких не названо на ім'я). Історія кож-

ної такої жінки сприймається як трагедія покоління. Більшість страждає від неспроможності протидіяти насильству, авторитарному впливу оточення. Вони пасивно сприймають власну долю, переважно не намагаються щось змінити, або після невдалої спроби короточасної боротьби зневіряються й займають пасивну позицію. «Коли я зрідка зустрічаюся зі своєю колишньою однокурсницею, мені завжди стає моторошно від того, що вона пережила. Але Поліна ніколи про свої митарства не згадує» (Слоньовська, 2012, с. 108).

Висновки. Можна сказати, що образи героїнь роману несуть на собі сліди впливу тієї моралі, що панувала в середовищі радянського суспільства. Головна ж героїня кардинально вибивається з цього канону, діє всупереч устоїв системи, тому може вважатися образом «нової жінки». Героїні романів О. Слоньовської яскраво відбивають гендерні стереотипи своєї епохи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Качак, Т. (2006) Художні особливості жіночої прози 80-90-х років ХХ століття. (Автореф. дис. канд. філол. наук). Івано-Франківськ.

Слоньовська, О. (2012) Дівчинка на кулі (роман). Харків. КСД. 400 с.

Слоньовська, О. (2017) Упольоване покоління (роман у 2-х книгах). Київ. Видавництво «Український пріоритет». 752 с.

Смольницька, М. (2012) Гендерна політика в УРСР: правове закріплення та напрями реалізації (середина 1940-х – перша половина 1960-х рр.). *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика*. Зб. ст. Вип. 17, 85–94.

Смольницька, М. (2011) Жінка в радянському суспільстві: офіційний образ і реальна практика. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика*: Зб. ст. Вип. 16, 162–174.

Таран, Л. (2011) «Не допуская такої мислі, що Бог покаже нам неласку...»: поетеса Ольга Слоньовська – про свою творчість і джерела оптимізму. *День*. 2–3 груд. 23.

Філоненко, С. (2006) Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ століття (монографія). Ніжин. ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф». 156 с.

Фатхутдінова, І. (2015) Вплив ідеологічного апарату примусу на роль української жінки у сфері сімейно-шлюбних відносин в період соціально-політичних потрясінь. *Future Human Image 2 (5): academic journal*. Kiev. ISPC, 46–58.

Н. ЛАПУШКИНА, В. ВИХОРЬ СУДЬБА ЖЕНЩИНЫ В СОВЕТСКОМ ОБЩЕСТВЕ (ЗА РОМАНАМИ О. СЛОНЕВ- СКОЙ)

В статье исследуется место женщины в социалистическом обществе на примере героинь с художественного произведения; рассматривается действие государственного идеологического аппарата давления на женщину, психологические причины и последствия подчинения личности системе диктатуры на уровне семьи, социума, государства. Было выяснено, что советские женщины (героини романов) в основном жили за навязанными социально одобренными ролевыми моделями. Жизнь же тех, кто не подчинялся, носила трагический характер.

Ключевые слова: женская проза; гендерная проблематика; образ; советская женщина; социум.

LAPUSHKINA N. VYKHOR V. THE WOMAN'S FATE IN THE SOVIET SOCIETY (BY O. SLONOVSKAYA'S ROMANS)

The article is devoted to the study of the place of women in socialist society on the example of heroines from works of art; the effect of the state ideological apparatus of coercion on women, psychological reasons and consequences of subordination of personality to the system of dictatorship at the level of family, society, and state are considered. It is revealed that Soviet women (the heroine of the novel) lived predominantly on socially approved role models. The lives of those who resisted were marked by tragedy.

Key words: women's prose, gender matter, image, society.

LAPUSHKINA N. VYKHOR V. THE WOMAN'S FATE IN THE SOVIET SOCIETY (BY O. SLONOVSKAYA'S ROMANS)

For the presentation of the problem, the novels of O. Slonovskaya, “Girl on the Ball” (2012) and “The Conquered Generation” (2017), are saturated with vivid fate of the heroines of the Soviet era. The books are united not only by the fate of the main character Olga Poniatowska, but also by the global cross-cutting theme “confronting the human with the devilish mechanism of the totalitarian system”. In addition, the novels are marked by signs of autobiography, bringing the illuminated stories of the heroines to reality.

Both the main and the secondary, even episodic, insights into the problem are important because they give the reader an idea of the realities of the Soviet system and the place of women in the socialist world; illustrate the memories and reflections of the heroine over her own life. Each women's story unfolds into a woman's destiny, and through fate the author conveys different expressions of pain (from longing to despair) to the female soul.

The stories presented in the books confirm M. Smolnitskaya's opinion, which stated that the Soviet authorities imposed on the woman certain "socially valid role models, images of thoughts, attitudes to reality." The stories of the heroines confirm the fact that the equality of women of the USSR was only on paper. For example, the situation from the novel "Girl on a Ball" when Olga as a collective farmer could not get a passport to go to study in the city. Regarding the image of women in family life during Soviet Ukraine, researchers note "gender asymmetry".

After all, the status of the husband in the family remained unchanged, and the woman assumed some of the masculine functions, because she had to work and also perform motherhood function. Vivid examples of the oppression of women, the attitude of men to them, are found in both novels. Raped by the son of militiaman Lyalka, and the "a psycho"

from the village of the heroine, and Katrusya and her mother, and teacher Svetlana Yakivna, and one of the group Paraska Lastovenko and others. The main character, too, had to go to court for almost a year to divorce with her infantile drunkard husband Svyatoslav. After all, the "moral image" of the Soviet woman had to be perfect.

In O. Slonovskaya's novels several types of female images can be distinguished: "passive" woman (woman-victim), mother, aristocratic woman in spirit, woman living according to the laws of her time, romantic woman, "new woman" (fighter woman). L. Taran defines a new type of heroine for women's prose as a "universal humanitarian personality." This "personality becomes a reflection of the treasures of human culture, seeks to realize itself in the widest possible sphere of artistic and intellectual activity.

Thus, we can say that the characters of the novels of the novels bear traces of the influence of the morality that prevailed in the mid 60's of the twentieth century. The main character is dramatically knocked out of this canon, acting against the foundations of the system, so it can be considered the image of a "new woman."

Стаття надійшла до редакції 28.12.2019.

УДК 821.161.2Куліш7]Вісн.09:304.9(045)

СОКОЛОВА Катерина

ХУДОЖНЄ ВТЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО МІФУ В П'ЄСІ М. КУЛІША «ВІЧНИЙ БУНТ»

У статті розглянуто проблему художнього втілення соціального міфу у п'єсі Миколи Куліша «Вічний бунт». Драматург відобразив у тексті соціальний міф 20–30-х рр. та показав деякі сторони тогочасного суспільства. Крізь призму іронії він відображує тоталітарну систему, розвінчує її соціальний міф, зображує тиск радянської влади на маси. Оскільки риси радянської ідеології відтворювалися як на сторінках «соціально замовленої» літератури, так і на сцені радянського театру, М. Куліш намагався достукатись до глядачів через свої п'єси і вплинути на формування людської свідомості.

Ключові слова: соціальний міф, М. Куліш, «Вічний бунт», ідеологія, радянська література 20-30-х рр., драматургія.

Вступ. Сучасна людина, як і давня, не може обходитися без міфологічних принципів осмислення дійсності. Можна стверджувати, що в наш час існують не тільки соціальні стереотипи, ілюзії, фантазії, але й сучасні міфи. В радянській літературі використовувались соціальні міфи. На художню літературу 1920–1930-х рр. значно впливала політика Радянського Союзу,

тому в центрі літератури поставало питання про ідеологізацію держави, створення образу вождя та вірного народу. Творчість М. Куліша є важливою ланкою в історії української літератури. Зокрема, у п'єсі «Вічний бунт» автор викриває риси соціального міфу у радянському суспільстві, розвінчуючи тиск влади на маси та неординарні особистості.

© Соколова К., 2020